

NOVO GNJEZDILIŠTE ĆUKAVICE *Burhinus oedicnemus* U UNUTRAŠNOSTI DALMACIJE

*New breeding site of Eurasian Thick-knee Burhinus oedicnemus
in continental Dalmatia*

SANDRA HODIĆ, TOMISLAV KLANFAR

Geonatura d.o.o., Fallerovo šetalište 22, HR-10000 Zagreb, Hrvatska

Ćukavica *Burhinus oedicnemus* je vrsta koju nalazimo u Europi, južnoj i jugozapadnoj Aziji te sjevernoj Africi, a u Hrvatskoj je neredovita preletnica i redovita gnjezdarica priobalja. Ova se vrsta u priobalju gnijezdi na sjevernojadranskim otocima s najvećom populacijom na otoku Pagu stoga ne čudi da je većina recentnih nalaza iz tog područja. Izvan navedenog područja potvrđena su tek dva gnjezdilišta, na Ježevičkom suhopolju kod Vrlike te u Istri kod Pule. Prema istoj literaturi, tijekom 20.-tog stoljeća gnijezdila je i uz Savu i Dravu, međutim smatra se da su te populacije vjerojatno izumrle (LESKOVAR 2013).

Na prikladnom staništu, ali bez potvrde gniježđenja zabilježena su dva opažanja na području sjeverozapadne i srednje Dalmacije: na kamenjarskom pašnjaku južno od Škabrnje, sredinom svibnja 2018. (HDZPP, neobjavljeni podaci) te na travnjaku u blizini Pokrovnika, krajem svibnja 2012. godine (ZDENKO TKALČEC, usmeno). Osim spomenutog potvrđenog gnjezdilišta kod Vrlike, u unutrašnjosti Dalmacije prema trenutno dostupnim podacima nema drugih potvrđenih gnjezdilišta.

U zaleđu Šibenika u blizini sela Pokrovnik, 10. svibnja 2018. godine, na prostranom suhom travnjaku uz makadamski put primijećene su dvije odrasle jedinke ćukavice. Prilikom prvog opažanja, ptice su se polagano kretale travnjakom, bez vidljive namjere za naglim bijegom. Nakon nekog vremena, vraćajući se istim putem natrag, navedeni par ćukavica ponovno je primijećen kako se udaljava s približno istog mjesta kao i prilikom prvog opažanja. Daljnjim promatranjem ptica durbinom, sa sigurne udaljenosti primjetili smo da se obje jedinke polako i oprezno vraćaju te zadržavaju na jednom manjem području (Slika 1). Pri tome se jedna ptica ponašala kao da je na gnijezdu. Kako bismo utvrdili gnijezde li se ćukavice zaista na navedenoj lokaciji, primijenivši dosadašnja iskustva s ponašanjem blisko srodnih vrsta u doba gniježđenja, ponovno smo provjerili mjesto potencijalnog gnijezda (pri čemu su se ćukavice ponovno udaljile) te utvrdili da se na jedva primjetno razgrnutoj površini tla nalaze dva jaja (Slika 2). Nakon što smo

zabilježili točnu lokaciju gnijezda, koje je zbog ujednačenosti staništa prilično teško locirati bez pomnog promatranja ptica, napustili smo područje. Kako bismo provjerili aktivnost ptica i uvjerali se da ptice nismo znatno uznemirili te da one zbog toga nisu prestale s inkubacijom, lokaciju smo posjetili i sljedećeg dana. Tada smo također sa sigurne udaljenosti, bez uznemiravanja ptica, promatrali jednu ćukavicu kako inkubira jaja, dok se druga zadržavala u blizini gnijezda.

Kasnije u svibnju (21.5.2018.) smo ponovno posjetili lokaciju, no ćukavice nismo primijetili, a u gnijezdu više nije bilo jaja niti bilo kakvih drugih tragova nedavnog gniježđenja. Budući da u periodu između dva obilaska nismo bili u mogućnosti provjeriti aktivnost na gnijezdu, a mlade ćukavice (potrkušci) ga napuštaju ubrzo nakon izlijezanja (BOD 1998, BWPI 2006), možemo samo pretpostaviti o uspješnosti gniježđenja evidentiranog para ćukavice na ovoj lokaciji koja je ujedno i najjužnije gnjezdilište te vrste u Hrvatskoj.

Gnijezdeća populacija ćukavice je ugrožena na razini Republike Hrvatske (LESKOVAR 2013) stoga je svaki podatak iznimno važan. Ova skrovita vrsta kriptične obojenosti najaktivnija je noću što otežava i smanjuje broj opažanja (SIBLEY 2001, DELANEY i sur. 2009) te u pravilu zahtijeva posebne metode istraživanja (LESKOVAR 2013). Provođenje daljnjih istraživanja u svrhu potvrđivanja novih gnjezdilišta, posebno na neistraženim područjima u unutrašnjosti Dalmacije, pridonijelo bi kvalitetnijoj procjeni ukupne gnijezdeće populacije i uspostavi dodatnih mjera očuvanja ove ugrožene vrste.

Literatura

- BOD, P. (1998): Ugartyúk (*Burhinus oediconemus*). str. 127-128 U: HARASZTHY, L. (ed.): Magyarországi madarak [Birds of Hungary]. Mezőgazda Kiadó, Budapest.
- BWPI (2006): BWPI 2.0.1. Birds of the Western Palearctic Interactive DVD ROM, Oxford University Press & BirdGuides Ltd.
- DELANEY, S., SCOTT, D., DODMAN, T., STROUD, D. (ur.) (2009): An Atlas of Wader Populations in Africa and Western Eurasia. Wageningen, The Netherlands: Wetlands International.
- LESKOVAR, K. (2013): Ćukavica *Burhinus oediconemus*. str. 161-162 u: TUTIŠ, V., KRALJ, J., RADOVIĆ, D., ĆIKOVIĆ, D., BARIŠIĆ, S. (ur.): Crvena knjiga ptica Hrvatske. Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb.
- SIBLEY, D. A. (2001): Thick-knees. str. 256 u: ELPHICK, C., DUNNING, J. B. JR. (ur.): The Sibley Guide to Bird Life and Behavior. Alfred A. Knopf, New York

Slika 1. Čukavica na gnijezdilištu, 10.5.2018. (Foto: T. Klanfar).

Figure 1. Eurasian Thick-knee on breeding site, 10.5.2018. (Foto: T. Klanfar).

Slika 2. Gnijezdo čukavice s dva jaja, 11.5.2018. (Foto: T. Klanfar).

Figure 2. Eurasian Thick-knee nest with two eggs, 11.5.2018. (Foto: T. Klanfar).

SUMMARY

The Eurasian Thick-knee is endangered species at the national level, with the most of breeding population situated on the islands of northern Adriatic Sea, and two confirmed breeding sites near Pula (Istria) and Vrlika (Central Dalmatia). On 11 May 2018, one breeding pair was confirmed near the village of Pokrovnik. Two adult birds were observed on dry grassland, guarding and incubating 2 eggs in a shallow scrape on the ground. Besides the location in Central Dalmatia (Vrlika), there are presently no further available data about any confirmed breeding in continental Dalmatia. Therefore, this newly discovered site is the southernmost breeding location in Croatia. Since this species is difficult to observe due to its cryptic plumage and nocturnal activity, each record is very important. Further research on this species would contribute to better estimates of the total breeding population in Croatia, and to the establishing of additional conservation measures.